

Tremtinys

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

www.lpkts.lt

Trisdešimt ketvirtieji leidybos metai. Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

2022 m. vasario 18 d.

Nr. 7 (1461)

Mieli „Tremtinio“ skaitytojai, buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, bendražygiai,

Švęsdami Vasario 16-ąją – Lietuvos valstybės atkūrimo dieną – prisimename Vasario 16-osios Akto signatarus, Laisvės kovotojus, mūsų tėvus ir brolius, prisimename ilgai trukusią lietuvių kovą už gimtąjį kraštą, nepaprasto ryžto ir atsidavimo pareikalavusį kelią į Laisvę.

Galime džiaugtis, kad jų kovos tikslas pasiektas – gyvename laisvoje, nepriklausomoje ir demokratinėje valstybėje. Branginkime ją, išlikime tvirti ir nepraraskime tikėjimo vieni kitais ir savo tėvyne.

Mūsų vienybė tiek sunkiomis, tiek džiugiomis akimirkomis yra mūsų stiprybė!

Nuoširdžiai sveikiname –

*LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas,
LPKTS valdybos pirmininkas Vladas Sungaila,
LPKTS tarybos pirmininkas Edvardas Strončikas*

Vasario 16-oji – mūsų stiprybės dvasia

Zigmas TAMAKAUSKAS

Lietuvos Respublikos istorija turtinga savo reikšmingomis ir svarbiomis datomis, tačiau pati svarbiausioji ir pagrindinė yra 1918 metų Vasario 16-oji. Į ją remiasi mūsų Valstybės gyvavimo ir visos kitos datos. Vasario 16-oji – tai mūsų Valstybės atkūrimo diena, kuri turėtų būti reikšminga kiekvienam savo Tėvyne mylinčiam lietuviui ir sąmoningam mūsų šalies piliečiui. Pabandykime mintimis nukeliauti į tuos laikus, kada sprendėsi mūsų tautos likimo klausimas, mūsų Valstybės ateitis.

Prieš 104-erius metus Lietuvos Taryba, įgaliota 1917 m. rugsėjo mėn. vykusios Lietuvių konferencijos, rinkosi padaryti mūsų tautai nepaprastai reikšmingą sprendimą – pasirašyti savo Lietuvos Valstybės atkūrimo Aktą. Tai įvyko 1918 m. Vasario 16-osios

popietėje, siaučiant okupaciniams vėjamams. Jų tada nepabūgta, kaip neišsigąsta ir 1991 m. sausio žvąrbiosios žiemos, kada mūsų širdys glaudėsi prie vienos – Tėvynės širdies.

Kelias į Vasario 16-ąją prasidėjo nuo pirmosios lietuviškos knygos

pasirodymo, ėjo per kruvinių sukilimų gūšį, Sibiro kančias, knygnešių kelius, per mūsų tautiečių nacionalinės sąmonės augimą, kuriai didelės įtakos turėjo ir daugiašakė vyskupo Motiejaus Valančiaus veikla.

(keliamo į 5 psl.)

Daug yra kraštų, bet gražiausia tu, Tėvyne

Indrė GALVANAUSKAITĖ

Ramus ir šiltas pavasario vakaras. Keliuku Raguvos miško link rieda arklio traukiamas vežimas. Jame šiek tiek nerimaudama sėdi Stasė. Tuo pačiu keliuku žygiuoja Antanas. Antanas – buvęs Stasės bendrakis, todėl ji pasisiūlo jį pavežti. Dabar širdyje dar neramiau. Bet miškas jau netoli. Stasė išleidžia Antaną savais keliais, o pati tęsia kelionę pas pusseserę Verutę. Į mišką šiandien eiti ji nenori, kažko neramu širdyje...

Aplankiusi giminaitę, Stasė atiduoda jai ryšulį ir jau ruošiasi keliauti namo, bet Verutė kalbina Stasę eiti kartu ir pačiai perduoti siuntinį. Kiek padvejojusi Stasė sutinka. Keltą minučių paėjusios merginos atsiduria miške. Stasei net kojas pakerta – šalia būrio partizanų stovi ir jis – Antanas, tas pats Antanas, kurį ji neseniai išleido pamiškėje!

(keliamo į 4 psl.)

Ausmanų šeima 1973 metais

Lietuvos kelias į Vasario 16-ąją

**Aleksandra
PRIJALGAUSKIENĖ**

Iš amžių glūdumos, per kovas, ryžtą ir meilę Lietuvai artėjo Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo diena. Nepriklausomybės paskelbimo datą – 1918 m. vasario 16 d. – pasirašė Lietuvos Taryba. Ji, kaip vienintelė lietuvių tautos atstovybė, nutarė kreiptis į Rusijos, Vokietijos ir kitų valstybių vyriausybes šiuo pareiškimu: „Lietuvos Taryba, remdamos pripažintą Tautų apsisprendimo teise ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18–23 d. 1917 metais, skelbia atstatanti nepriklausomą demokratiniais pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis“. Taip Lietuvos Nepriklausomybė buvo paskelbta 1918 m. vasario 16 d., vokiečių valdomoje Lietuvoje. Akto tekstas buvo publikuotas dienraštyje „Lietuvos aidas“.

Po Nepriklausomybės Akto paskelbimo kurį laiką Lietuvą dar valdė vokiečiai ir jie reikalavo, kad Lietuvos Taryba paskelbtų amžinąją sąjungą su Vokietija, bet, tų metų lapkričio mėnesį Vokietijoje kilus revoliucijai, Lietuva prie Vokietijos liko neprijungta ir Lietuvos nepriklausomybė buvo pripažinta. Sovietų Rusija Nepriklausomybės Aktą pripažino 1920 m. liepos 12 d., pasirašydama Taikos sutartį su atkurta Lietuva. Dėl Lietuvos Nepriklausomybės Akto iki 1940 m. niekas nekėlė klausimo: kur jis yra? Visi tikėjosi, kad jis yra Prezidentūros archyve.

Nepriklausomybės Aktas ir jo dingimas buvo prisimenamas per 1940 m., pirmosios sovietų Rusijos okupacijos metus, per karą hitlerinės Vokietijos valdymo metais. Ir po karo sovietų Rusijos išvargintoje Lietuvoje buvo spėliojama: gal Nepriklausomybės Aktas liko Jono Basanavičiaus, o gal Antano Smetonos ar jo artimųjų žinioje.

Tik 2017 m. kovo 29 d. Vokietijos Užsienio reikalų ministerijos politiniame-diplomatiniame archyve, Berlyne, buvo rastas Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto originalas lietuvių kalba ir vertimas į vokiečių kalbą su dvidešimt signatarų parašų.

(keliamo į 2 psl.)

Sveikiname

Brangūs tautiečiai,

Vasario 16-oji – didžiausia mūsų valstybės šventė, jungianti mus su 1918 metais atgimusia Lietuva. Sunkiai Nepriklausomybės kovose iškovota Laisvė primena mums, kaip sunku yra pakilti tautai iš vergovės, todėl turime daryti viską, kad išsaugotume savo brangiausias vertybes – Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Šiandien, kaip niekada, svarbu prisiminti mūsų kovas už laisvę, nes visai netoli – kaimynystėje bręsta didžiulis konfliktas.

Atsibuskime iš mus apėmusios amžinos taikos iliuzijos, prisiminkime išlikimo patirtis, užmirškime vienadienius ir neesminius susiskaldymus, padėkime į šalį menkas problemas ir palaikykime visus, kurie šiandieną kovoja prieš nedemokratinį režimą primetamą tvarką. Melskime taikos, kad karo grėsmė būtų įveikta dialogu.

Branginkime savo Laisvę. Sveikinu visus Vasario 16-osios progą!

Nuoširdžiai –
Prof. dr. Valdas Rakutis,
Lietuvos Seimo Nacionalinės gynybos ir saugumo
komiteto narys, karo istorikas

Brangūs „Tremtinio“ skaitytojai,

sveikinu mums visiems svarbios šventės – Vasario 16-osios progą! Valstybinės vėliavas šiandien keliame būdami kaip niekada stiprūs. Stiprūs ne tik NATO šeimoje, stiprūs atlaikydami pandemiją ir kitus rimtus iššūkius. Nuoširdžiai tikiu, kad grūdinami išbandymais, galime dar labiau sustiprinti tikėjimą mūsų Lietuva.

Linkiu visiems skaidrios nuotaikos ir vienybės. Kartu kurkime ateities Lietuvą!

Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras
dr. Arvydas Anušauskas

Mielieji,

Vasario 16-oji – Lietuvos Valstybės atkūrimo diena, tad nuoširdžiai visus sveikinu šios šventės progą.

Džiaukimės laisve ir saugokime savo Tėvynę.
Kartu kurkime gražesnę, šviesesnę ir stipresnę
Lietuvą ateities kartoms!

Lietuvos Respublikos Seimo narė
Irena Haase

Lietuvos kelias į Vasario 16-ąją

(atkelta iš 1 psl.)

Ši mums brangų Lietuvos valstybės atkūrimo dokumentą, kaip jau žinome, rado Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Liudas Mažylis. Garbė ir pagarba jam. Džiugu buvo švęsti 2018-ųjų Vasario 16-ąją, kai Lietuvos Nepriklausomybės šimtmetį sutikome turėdami tikrą, originalų dokumentą – Lietuvos atkūrimo Aktą. Nors Vasario 16-osios Aktą pasirašė tik 20 lietuvių, tačiau turėti savo šalį su sostine Vilniumi norėjo visa tauta.

iš Lietuvos 1993 m. rugpjūčio 31 d. Europos Sąjungos nare Lietuva tapo 2004 m. gegužės 1 d., NATO nare – 2004 m. kovo 29 d.

Kai 1991-aisiais pasaulis pripažino Lietuvos valstybę, pasijutome žymiai saugesni – supratome, kad pasaulyje esame ne vieni. Bet tolimesnis Tėvynės likimas priklauso nuo mūsų pačių kasdienių konkrečių darbų ir solidarumo su mums pritariančiomis šalimis bei siekio išlikti Europos Sąjungos ir NATO nare. Žinome, kad Lietuvos valstybė kelis kar-

Per tuos metus, kai esame laisvi, Lietuva pasiekė labai daug. Iš Baltijos šalių buvo pirmoji, kurią paliko svetimata kariai. 1991 m. vasario 11 d. ir 28 d. mūsų šalį de jure pripažino Islandija ir Danija. 1991 m. rugsėjo 2 d. JAV oficialiai pripažino Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybę. 1991 m. rugpjūčio 29 d. Rusija pripažino visišką Lietuvos nepriklausomybę. Paskutinis Rusijos karinio traukinio sąstatas su desantinio pulko kariais išvyko

tus buvo išnykusi iš pasaulio politinio žemėlapiu, bet lietuviai, patriotinių jėgų vedami, pabudindavo savo tautą iš apsnūdimo ir ji vėl atgimdavo.

Pabudome – gyvename laisvoje, nepriklausomoje Lietuvoje. Didžiokimės ir jos dabartimi, kurios kūryboje dalyvaujame ir mes. Nepaprastai džiaugiuosi ir sveikinu visus, kovojusius ir laukusius Lietuvos nepriklausomybės, Vasario 16-osios, Lietuvos valstybės atkūrimo dienos progą.

75-ojo jubiliejinio gimtadienio progą sveikiname **Eleną BABRAUSKIENĘ**. Linkime džiaugsmingų, laimingų ir smagių akimirkų bei geros sveikatos.

Laikas lyg smiltys byra,
Tekla – kaip upė srauni,
Gyvenimo siūlas trumpėja,
Ir nieko pakeist negali.

Tegul gyvenimo siūlas Jums būna kuo ilgesnis ir telydi Švč. Mergelės Marijos globa.

LPKTS Jonavos filialas

Garbingo 95-ojo gimtadienio progą nuoširdžiai sveikiname aktyvų mūsų sąjungos ir ilgametį choro „Atminties gaida“ narį **Kostą Stasį JOCI**. Dėkojame už pastangas išsaugant ir populiarinant tremties ir rezistencijos dainas, kurios stiprina mūsų dvasią ir ryžtą dirbti prisiekiančios Lietuvos labui. Linkime geros sveikatos ir ilgiausių metų.

Klaipėdos PKT sąjunga

Nuoširdžiai sveikiname filialo narę **Janiną RUPŠIENĘ** 90-ojo jubiliejinio gimtadienio progą. Linkime stiprios sveikatos, gyvenimo džiaugsmo pilnatvės, vaikų, vaikaičių dėmesio ir meilės. Ilgiausių Dievo palaimintų metų.

Tai kas, kad laikas bėga
Į metų žydrą tolumą.
Juk mummyse vis tiek palieka
Kažkas nepakartojama.

LPKTS Kuršėnų filialas

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2022 metams

Prenumerata priimama

iki kiekvieno mėnesio 24 dienas

bet kuriame „Lietuvos pašto“ skyriuje,

per „Lietuvos pašto“ laiškininką,

paskambinus informacijos

telefonu 8 700 55 400,

internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117.

Kaina: 1 mėn. – 3,81 €; 3 mėn. – 11,46 €; 6 mėn. – 22,92 €.

Įvykiai, komentarai

Kokia turėtų būti Lietuvos valstybė ateityje

Kas nėra girdėjęs atseit kandžios pašaipos „rusai puola“? Ją labai mėgsta R. Karbauskio gerbėjai, A. Paleckio „frontininkai“ ir visokie gražuliai. Anksčiau yra taip „pašmaikštavęs“ ir vienas kitas pramogų ar verslo veikėjas, bet greitai patys tapo pajuokos objektu, nes nieko nėra kvailiau, kaip nevykusiai pajuokauti. Žinoma, kai tavo akiratyje nesimato nei rusiško tanko, nei kareivio su kalašnikovu, tai tikrai atrodo, kad rusai nepuola. (Aš nejuokauju, kai kurių žmonių argumentai tokie ir būna: „Kur tu matai nors vieną ginkluotą rusą?“ Ir taip sakoma rimtu veidu!)

Dar galima suprasti tokius žmones – problema yra jų ribotas išsilavinimas, bet su tuo jau ne pirmas šimtmetis kovoja visų šalių susipratusi inteligentija. Deja, ne visi išsilavinę žmonės yra linkę šviesti mažiau išprususių visuomenės dalį: juk neišsilavinusiu žmogumi lengva manipuliuoti, lengva jį įbauginti, apgauti ir valdyti. Sutikite, kas gi iš šiandieninių valdantiejiems oponuojančių politikų sąžiningai užsiimtų aiškinti žmonėms, kokia yra tikroji situacija santykiuose su Kinija ir kada prasidėjo išaugusio ir galią pajutusio komunistinio drakono puolimas net ne prieš Lietuvą, bet prieš visą Vakarų pasaulį, pirmiausia – prieš JAV? Objektyviai, nenuslepiant politinių įvykių faktų, priežasčių...

Lygiai taip pat apie santykius su Baltarusija ar ta pačia Rusija? Neignoruoju fakto, kurį kažkada paliudijo buvusi šalies vadovė Prezidentė Dalia Grybauskaitė po susitikimo (2010 m.) su Putinu, kuriame jis stačiokiškai, kaip bojarinas muziko kieme, pareikalavo, kad Lietuva besąlygiškai paklustų Rusijos reikalavimams: „Nuo pat pirmo susitikimo su ponu Putinu aš gavau sąrašą reikalavimų, ką Lietuva privalo padaryti: nestatyti atominės, būtina bendradarbiauti su jais, ir pan. Tai nebuvo pasiūlymas draugauti arba bendradarbiauti, o arba tu atsiklaupi ant kelių ir vykdai, arba esi priešas. Tokių santykių aš priimti negalėjau“, – viename interviu pasakojo Prezidentė D. Grybauskaitė.

Realybėje matome pasidarytą keliantį melą, kad „valdantieji išprovokavo nelegalių migrantų krizę“, „sugadino santykius su Kinija“, „erzina Rusiją“ ir pan. Jau nestebina, kad vadinamoji opozicija, diriguojama rusiškų trąšų magnato R. Karbauskio,

spjauto į šulinį, iš kurio pačiai gali tekti gerti, tačiau kelia nerimą tai, kad ji nepristato perspektyvos (tarsi jos ir nebūtų): o kokia gi tuomet turėtų būti Lietuvos valstybė ateityje? Tokia, kokios pareikalavo Putinas per susitikimą su Prezidente D. Grybauskaitė 2010 m.? Ar tokia, kokios reikia (panašu, kad jau kuoktelėjusiam) Baltarusijos uzurpatoriui A. Lukašenkai? O kaip tuomet su Europos Sąjunga? Kilus tokiems klausimams net nelieka prielaidų įvardyti ateities Lietuvą kaip „prorusišką“ ar „provokarietišką“, nes neliks Lietuvos kaip valstybės! O gal toks ir yra vadinamosios opozicijos tikslas?

Tai gal nešališka, politikoje tiesiogiai nedalyvaujanti (t. y. patys nėra politikai) šviesuomenė galėtų užsiimti objektyviu politinės situacijos įvardijimu ir aiškinimu? Juk politologai tą tikrai sugeba ir netgi privalo padaryti – juk tai jų duona ir paskirtis! Bet išgirstame štai ką: „Apie tarpusavyje nesuskalbančią Lietuvą svarstoma ne vienerius metus, tačiau pastaruoju metu, būtent esant valdžioje šitai centro dešinės koalicijai – tai tapo problema, verčiančia politikos tyrinėtojus daryti nelinksmas išvadas“. Tai laidos per LRT įžanga. Joje iš karto užprogramuotas kaltinimas: dabartinė valdančioji dauguma kalta, kad susidarė „dvi Lietuvos“. O paskui laidoje viena politologė dėsto teoriją apie tai, kad dabar visuomenėje yra problemų, kurios ją jaudina, tačiau Vyriausybė jas ignoruoja, bet užtat pasigauna Rusijos propaganda ir eskaluoja. Toliau mūsų ažvalgininkai skaito tuos propagandinius paistalus ir daro išvadą, kad minėta mūsų visuomenės dalis kalba tą patį, ką ir Rusijos propaganda, vadinasi, ta visuomenės dalis yra Kremliaus šalininkai, na o Vyriausy-

bė, kaip minėta, neigia tas problemas... Iš pažiūros – logiška, bet kai pradedi atidžiau svarstyti, ką nori įteigti politologė, pamatai, kad ji stato vežimą priešais arkli: propagandos pamėtetas ir išpūstas tariamas problema ji įvardija kaip tikrai egzistuojančias, t. y. natūraliai atsiradusias!

Tiesa, vieną dalyką reikia sąžiningai pripažinti, kurį, deja, įvardijo ne politologė, bet laidos vedėja: yra žmonių, kurie tiesiog nori nuversti dabartinę valdančiąją daugumą (suptask, be jokio preteksto), ir ji tikrai susijusi su Rusija. Bet apie šią esminę dabartinio nepasitenkinimo valdžia priežastį nebuvo kalbama. O juk būtent ši priežastis ir tapo pagrindu susikurti „šeimų gynimo maršams“ (kas nesutinkate, prašyčiau įvardyti dabartinę valdančiosios daugumos priimtus įstatymus, kuriuose reikalaujama išardyti šeimas ir pan.), vėliau keistai išvirtusiems į skiepi priešininkų riaušes su improvizuotomis kartuvėmis. (Ar atkreipėte dėmesį, kad Vakarų šalyse taip pat vyksta skiepi priešininkų protesto demonstracijos, tik jose kažkodėl nereikalaujama atsistatydinti Vyriausybei ir pakarti kai kuriuos parlamentarų – tiesiog reikalaujama laisvės?) Nekalbama ir apie kriminalinius „herojus“, energingai vadovavusius šitiems „maršams“, o juk tai žanro klasika, kai kriminalinius elementus priešiška valstybė pasitelkia į talką savo kėslams vykdyti (pavyzdžiui, kai sausio pradžioje Kazachstane prasidėjo protestai, kilę pabranginus dujas, į laisvę buvo paleisti kaliniai, kurie ėmė siaubti parduotuves, o tai suteikė pretekstą „pasikviesti į pagalbą“ Rusijos spec. pajėgas). O pandemijos valdymo priemonės tikrai nesukėlė tokių problemų, kurias esant vaizdavo riaušinininkai.

Bet dar įdomesnis „dviejų Lietuvų“ naratyvas – būtų tikrai įdomu sužinoti, kas pirmasis paleido šį posakį į pasaulį? Tada prisikastume ir iki šio Kremliaus diegiamo Lietuvos modelio vykdytojo Lietuvoje... Beje, apie tai socialiniame tinkle „Facebook“ labai įdomiai užsiminė visuomenininkas A. Tapinas: pasak jo, kai suėmė „Celofaną“, tą pačią dieną iš interneto dingo jo filmukai (kuriuose jis atvirai kursto žmones) ir prapuolė kelios dešimtys tūkstančių jo sekėjų ir platintojų! Akivaizdu, kad tie platintojai buvo fiktyvūs, neegzistuojantys iš tikrųjų, bet sudarė masiško „Celofano“ palaikymo foną.

Nesupraskite manęs klaidingai – kalbu ne apie konkrečią politologę, bet apie tendenciją, kai žmonės, galintys šviesti visuomenę ir tuo daryti pozityvią įtaką valstybės gyvenimui, to nedaro, bet kaltę permeta būtent TS-LKD partijai. Nes antraip, aiškinantis priežastis, kodėl dalis visuomenės eina iš esmės jau net ne prieš dabartinę valdančiąją daugumą, bet prieš valstybę, išlįstų negražus faktas, kad nuo pat Kovo 11-osios jie piktdžiugiškai stebėjo kurstomą žmonių neapykantą Laisvės atkūrimo vadovo V. Landsbergio asmeniui ir jo bendražygiams, abejingai stebėjo, kaip prorusiškų politikų rankomis ir pinigais buvo žlugdomi Lietuvos energetinio saugumo projektai, o dabar – kaišiojami pagaliai Vyriausybės pastangų vežimui kovoje su pandemija ir beprasidedančiu ekonominiu nestabilumu. Bet lazda turi du galus, o sukurstytos, įtūžusios minios paleistas akmuo nesirenka, kur kieno kakta. Tą net Bronius Bradauskas suprato, pasmerkęs 2009 metų riaušes prie Seimo!

Kaip čia neprisiminti Eglės Wittig-Marcinkevičiūtės knygos „Nacionalinės etikos griuvėsiai, arba kaip nužudyti valstybę jos intelektualų rankomis“, tik tada autorė turbūt nenujautė, kad po dešimties metų bus taip toli nueita su tuo žudymu.

Parengė

Gintaras MARKEVIČIUS

Iš Šiaulių į Kijevą išskraidinta Lietuvos parama Ukrainai

Iš Lietuvos kariuomenės Karinių oro pajėgų Aviacijos bazės Šiauliuose išskraidintas Ukrainos kariuomenei skirtas kroviny. Į Kijevą nugabenta Lietuvos karinė parama – priešlėktuvinių raketų sistemos „Stinger“. Ši parama teikiama po to, kai Jungtinėse Amerikos Valstijose pagamintos įrangos perdavimui trečiajai šaliai pritarė JAV Vyriausybė. Tame pačiame krovinyje – Ukrainai

dovanojami Lietuvos šarvinių liemenių komplektai.

„Ukrainos saugumas yra ir mūsų saugumas. Atsižvelgdami į didėjančią Rusijos karinį spaudimą Ukrainoje ir aplink ją, suteikiame papildomą paramą, kuri sustiprins Ukrainos karinius pajėgumus bei gebėjimą ginti savo teritoriją ir gyventojus galimos Rusijos agresijos atveju“, – sako krašto apsaugos ministras

dr. Arvydas Anušauskas.

Parama į Ukrainą nugabenta NATO remiamu tarptautiniu strateginiu krovinių gabenimo orlaiviu. Dalyvaudama strateginio krovinių gabenimo pajėgumo programoje Lietuva per metus įgyja sutartą skaičių skrydžių orlaiviu valandų, kurios dažniausiai naudojamos karių ir karinės technikos pergabenimui ir tarptautinių operacijų ir misijų rajonus.

Nuo pat Rusijos karinės agresijos 2014 m. Ukrainoje pradžios Lietuva aktyviai palaiko Ukrainos nepriklausomybę ir suverenumą su tarptautiniu mastu pripažintomis sienomis. Lietuva remia Ukrainą visomis teisiškai leidžiamomis formomis, įskaitant karinę paramą, karinį rengimą ir mokymą, dalyvavimą bendrose pratybose, sužeistų karių gydymą ir rehabilitaciją.

NATO priešakinių pajėgų Lietuvoje pastiprinimas iš Vokietijos

Vokietijos gynybos ministerija, reaguodama į pastaruoju metu vis agresyvesnius Rusijos karinius veiksmus prie Ukrainos sienų ir blogėjančią saugumo situaciją Baltijos šalyse, šią savaitę dislokuos Lietuvoje papildomus karinius pajėgumus.

Vokietija skiria papildomus karinius Rukloje esančiai NATO priešakinių pajėgų kovinei grupei. Vokietijos vadovaujamoje kovinėje grupėje šiuo metu tarnauja apie 1200 sąjungininkų karių. NATO priešakinių pajėgų kovinė grupė rotaciniu principu Lie-

tuvoje yra dislokuojama nuo 2017 m. Nuo pat NATO bataliono dydžio kovinės grupės Lietuvoje įsteigimo pradžios buvo numatyta, kad pagal poreikį į Ruklą gali būti siunčiamas ir kovinių paramos vienetų pastiprinimas. Per penkerius metus NATO

priešakinių pajėgų kovinėje grupėje Lietuvoje iš viso jau tarnavo apie 15 tūkstančių karių iš 9 valstybių: Vokietijos, Nyderlandų, Norvegijos, Belgijos, Prancūzijos, Čekijos, Kroatijos, Liuksemburgo ir Islandijos.

KAM informacija

Daug yra kraštų, bet gražiausia tu, Tėvyne

(atkelta iš 1 psl.)
Nuosprendis į lagerį

1947 m. gegužės 27 d. Nefų šeima ruošiasi vakarieniauti. Staiga pasigirsta triukšmingas ir įkyrus beldimas į duris. Už jų stovi pareigūnai. Nieko per daug neaiškindami jie sumina Stasę ir išveža ją į Panevėžio tardymo izoliatorių. Mergina tardoma naktimis, kad lengviau išsидуotų, tačiau tokiais paprastais būdais jos palaužti nepavyksta. Tardytojai griebiasi brutalesnių priemonių – Staselė turi dėti pirštus tarp durų staktos. Duryr staigiai užtrenkiamos. Kad ir kaip skauda, ji vis tiek neišsiduoda. Kitas bandymas – adatos po nagais. Taip pat neveikia...

Antano tardymuose nebėra, jis buvo tik pirmuosius kartus. Atsiprašinėjo, teisme žadėjo prisiimti visą kaltę sau ir užtarti Stasę. Bet kur tau, po aštuonių mėnesių įvykusiame teisme nėra nei Stasės, nei Antano, nei jokių kitų liudininkų. Nuosprendis priimtas – Stasė Nefaitė išsiunčiama į lagerį...

*Daug yra kraštų, žinau,
Daug aš jų mačiau.
Bet iš jų visų gražiausia
Tai, Tėvyne, Tu!*

Darbo paskirstymo stotyje neramu, bruzda pulkai žmonių. Prižiūrėtojai skaito pavardes ir skirsto trėmimo vietas pagal „nusikaltimo“ lygį. Vaizdelis kažkuo primena loteriją be pralaimėjimų – vienaip ar kitaip „laimėsi“ kelionę. Stasės „bilietas“ veda į Komijos Uchtos lagerį. Atriedę traukinys su gyvuliniais vagonais netrukus sausakimšai „pakraunamas“ įvairaus amžiaus ir lyčių „laimėtojų“. Esminis kelionės skirtumas lošiant loterijoje ir esant tremiamai pradeda aiškėti. Laimėtojų niekas neveda troškiamame, užkaltame gyvuliniam vagone. Laimėtojas, greičiausiai, gautų pavalgyti ir tikrai turėtų kur išsistūnti. Bet, deja, čia ne loterija ir Stasė visai ne laimėjoja...

Iš Komijos į Kazachstaną

Komijoje šalta, nors dar vėlyva vasara. Uchtos lageriai apgriuvę. Lietuvoje tokiu metu Stasė tikriausiai sėdėtų ant šieno kupetos ir graužtų ką tik prinokusius obuolius. Bet čia ne Lietuva... Čia nepailsėsi.. Reikia dirbti, nors akis kraujo raudonumo ir siaubingai ištinusi. Skauda, bet kas kaltas? Nereikėjo vagonui važiuojant žiūrėti pro tą mažą plyšelį. Dabar gydykis kaip išmanai. Stasei trūksta miego, bet ji dirba. Tos plytos niekaip nesibaigia. Pirma, antra, trečia, ketvirta, dešimta... Karutis jau pilnas, laikas tempti jį į statybų vietą.

Praslinko šešios savaitės. Dvidešimt vienių metų Staselės rankos atrodo kaip penkiasdešimtmečio vyro ir girgžda kaip senų durų vyriai. Bet už tą vargą nors duonos gauni, o čia alquio kamuojamai Stasei jos labai norisi.

Praėjo daugiau nei du mėnesiai nuo tos dienos, kai Stasė buvo išlaipinta Komijoje. Lageriai nemielai, bet ji jau spėjo apsiprasti. Todėl nei Stasė, nei kita lietuvaitė nesuprato, kodėl ir vėl jos sodinamos į traukinį.

Dėl neaiškių priežasčių valdžia nusprendė jas perkelti į Kazachstaną, į Balchašo specialųjį lagerį. Šiose „gyvųjų kapinėse“ teks apsisotiti ilgam. Pagal lagerio taisykles Stasė

Su Rimučiu 1957 metais

Lageris skirtas vyrams ir moterims. Tik labai keistai atrodo mūrinė tvora su spygliuota viela viršum jos ir įelektrintais nuolydziais iš abiejų pusių. Sakytum, Berlyno siena, skirta

gaičių yra lietuvių, todėl kalbina jas, nors tai griežtai draudžiama. Tarp būrio valgio laukiančių moterų Stasę pastebėjo kalinys Jonas. Jis pradeda merginai rašyti laiškus.

Mama su Rimučiu Karagandoje

Prieš išvažiuojant į Lietuvą

Stasė ir Antanas su likimo draugais

Nefaitė, kaip ir kiti kaliniai, neteko vardo, vietoj jo – numeris 3-462. Sveiki atvykę!

Lageryje tuo metu tebuvo du barakai, todėl merginoms pačioms reikėjo pasistatyti „namus“. Darbą atliko greitai. Barakai iš molio, bet gyventi galima.

pasauliui padalyti. Ji ir skyrė du pasaulius – vyrų ir moterų. Gerai bent tiek, kad laikinai yra bendra valgykla. Merginas veda, kai vyrai jau pavalgę, bet dar neišėję. Jie sustatomi eilėmis iš abiejų tako pusių, pro kurį prižiūrėtojos įveda merginas. Lietuviams vyrams smalsu, ar tarp mer-

Balandžio 18-oji

Iš laiško Stasė sužinojo, kad Jonas Ausmanas į lagerį pateko dėl to, kad 1941 m. birželio 23-iają kartu su kitais jaunuoliais Gedimino pilies bokšte iškėlė Lietuvos trispalvę. 1944 m. jis buvo suimtas, penkis mėnesius žiauriai kankintas ir tardytas, o 1945 m. išgabentas į Komijos Uchtos lagerius (koks sutapimas!), iš jų 1948 m. rudenį Jonas persiūstas į Balchašą, kur buvo naujai „pakrikštytas“ numeriu 3-534.

Laikui bėgant Stasė pajunta, kad pradeda įsimylėti Joną. Pavydžios kalinės jų draugystę pradeda vadinti „popierine meile“. Bet Stasei ta meilė palaiko gyvybę. Alkis, regis, nebe taip kankina, jei tik gauni mažytį kelių žodžių laiškelių. O kokie gražūs Jono rankų darbo atvirukai! Tada ir darbas tampa lengviau įveikiamas. Tikrai, juk laikas grįžti prie darbo. Stasė išsijuosusi maišo smalą. Smala burbuliuoja kaip verdanti sriuba, atrodo, imtum ir suvalgytum! Bet tas pragariškas karštis ir ta smarvė! Nors ką čia smarvė, lageryje viskas smirdi. Ir pati Stasė smirdi. Juk drabužiai ir batai duoti sudėvėti, ir dar kokie – rusų armijos sunešiotos tarnybinės uniformos ir sunkūs kerzai. Tiesiog aukštoji mada! Bet ką čia apie madas galvosi... Skauda ranką. Stasė vakar apsiplė ją verdančia smala, kai nešė pilną katilą. Prašo gydytojo atleidimo nuo darbo ar bent jau vaistų. Negausi, tyčia apsiplėlei, tai žinokis!

Balandžio 18-oji. Bjauri diena, o Stasė nepaliaujamai šypsosi. Ji gavo vakar rašytą Jono laišką. Ne šiaip sau laišką – sužadėtuvių laišką! Nuo pirmojo Jono rašyto laiško praėjo dveji metai, lygiai dveji metai... Todėl vaikas nusprendė, kad Stasė turi tapti jo žmona. Jonas tikras džentelmenas – vien laišku nesiperša, prieryšulėlio pridėtas ir plieninis rankų darbo žiedelis. Laiške paprašyta: „Nešiok jį tol, kol bus galima pakvesti jį kitu (auksiniu)“.

(keliamo į 6 psl.)

Vasario 16-oji – mūsų stiprybės dvasia

(atkelta iš 1 psl.)

Reikšminga buvo Jono Basanavičiaus 1883 m. pasirodžiusi „Aušra“. „Aušra“ prikėlė iš miego ir Vinčą Kudirką. Pabudęs Lietuvai, V. Kudirka dar ryškiau ragino ir kitus pabusti dirbti Lietuvos labui. Jis savo kilniais darbais ryškiai brėžė būsimos Nepriklausomos Lietuvos valstybės kontūrus, skelbė Šviesos, Tiesos, Doros ir Vienybės idealizmo idėjas.

Visų pavergtųjų tautų aktyvumą sustiprino Pirmasis pasaulinis karas. Karo pradžioje dar vyravo autonominės nuotaikos, tačiau Vokietijai okupavus Lietuvą – ši nuostata keičiasi. Svarstoma Lietuvos ateitis pokario metais. Lietuvą budino JAV prezidento Vilsono „14 punktų“ deklaracija. Viltį atkurti Lietuvos valstybę sustiprino Vasario revoliucija pačioje Rusijoje. Formuojant mūsų valstybės atkūrimo idėją, profesorius Libertas Klimka savo pateiktose mintyse per Lietuvos radiją nusakė ir didelę Jono Basanavičiaus reikšmę suburiant Lietuvos mokslo draugiją, kuri nuo 1907 m. puoselėjo tautinės kultūros, mokslo ir švietimo daigus, parengė valstybės atkūrimo programą.

1917 m. viduryje Vokietija leidžia sudaryti vietinę Lietuvos įstaigą, kuri tarpininkautų tarp gyventojų ir okupacinės administracijos. 1917 m. rugsėjo 18–22 d. Vilniuje sušauktoje Lietuvos konferencijoje 214 atstovų iš visų Lietuvos apskričių nutarė siekti savos demokratinės valstybės sukūrimo. Buvo išrinkta Lietuvos Taryba. Jos pirmininku tapo Antanas Smetona, o vicepirmininku – Steponas Kairys. Taryba įsipareigojo atstovauti tautai ir siekti jos laisvės. Tarybos darbas okupacijos sąlygomis buvo nepaprastai sunkus. Ji, norėdama pasiekti savo tikslo, turėjo diplomatiškai laviruoti, net kurį laiką nusileisti Vokietijos reikalavimams. Tai rodo 1917 m. gruodžio 11 dienos pareiškimas. Tačiau jame Taryba pirmuoju punktu skelbė, kad atstato Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir nutraukia visus ryšius su kitomis valstybėmis, kuriuos kada nors turėjusi. Tai reiškė, kad Lietuva atsiskiria ir nuo Lenkijos, ir nuo Rusijos, kuri ją valdė norėdama sunaikinti: po 1831 m. sukilimo Lietuvos vardas buvo ištrintas iš politinio žemėlapijo. Kraštas buvo pavadintas Rusijos Šiaurės Vakarų kraštu. Pirmą kartą Lietuvos vardo neliko vadinamojoje 1791 m. gegužės 3-iosios Konstitucijoje. Kaip pažymi dr. Vaidotas A. Vaičaitis: „Jos tekste nei valstybingumo, nei tautos matmenyse nėra kalbama apie Lietuvą ar LDK, o rašant apie tautą išimtinai minima lenkų tauta“.

Vasario 16-osios Aktas buvo pasirašytas pirmininkaujant dr. Jonui Basanavičiui su krikščioniškos santarvės ir idealizmo dvasia. Vienas iš 20-ies vyrų, pasirašiusių šį dokumentą, Petras Klimas sakė: „Mes pasirašėme Nepriklausomybės Paskelbimo Aktą, bendrą visiems lietuviams, kokių pažiūrų jie bebūtų, jei tik nenutolę jie nuo savo tėvynės, ir kurie brangina tėvų ir protėvių palikimą, trokšdami

savitos laisvės“. Šis Aktas išreiškė tikruosius lietuvių tautos interesus, labai pakėlė Tarybos autoritetą visuomenėje, jame neliko ir jokių nuorodinių santykių su Vokietija, kurie buvo pažymėti 1917 m. gruodžio 11 d. pareiškime, nors diplomatinė kova su Vokietija dar kurį laiką tęsėsi.

Bene daugiausiai prie Vasario 16-osios Akto teksto parengimo prisidėjo teisininkas Jonas Vileišis. Pažymėtina, kad Jonas Vileišis yra labai susijęs ir su Kauno miestu. Jis dešimt metų (1921–1931) buvo Kauno miesto burmistras. Per šį laikotarpį, anot Jono Aničo, išsamiai tyrinėjusio Jono Vileišio gyvenimą bei veiklą, Kaunas išgyveno didžiausią pažangos laikotarpį, iškilo „iki Europos didmiesčių lygio“. Jonas Vileišis, tęsdamas dr. Vinco Kudirkos idėjas, buvo ir Lietuvos savivaldos kūrėjas. Galime pasidžiaugti, kad dabar Kaunas tapo ir europinės kultūros centru.

Vasario 16-osios Aktas dar nesukūrė valstybės – neturėta tuo metu nei savos vyriausybės, nei savos administracijos, nei kariuomenės, nei pinigų. Tačiau Vasario 16-osios Aktas padėjo Lietuvai iš idėjų pasaulio materializuotis, kilti iš pelenų, iš politinės ir dvasinės nebūties į būtį. Šį kilimą lėmė didelis darbas, kraujo aukos kaina. Jį teko apginti kovos lauke kovojant net trimis frontais: viename – su sovietų Rusija, kitame – su bermontininkais, o trečiame – su lenkų kariniais daliniais. Rusija antrą kartą norėjo panaikinti Lietuvos vardą lipdydama vadinamą „Litbielos respubliką“. Rusijos kariuomenės įsiveržimas į mūsų žemę akivaizdžiai demaskavo jos pačios paskelbtą „Tautų apsisprendimo deklaraciją“, kuri tikrovėje pasirodė tik propagandinis triukas tautoms apgauti. Duobę Lietuvai kasė ir Lenkija, sulaužiusi ką tik pasirašytą su Lietuva Suvalkų sutartį. Iškilo mirtinas pavojus Lietuvai atsidurti agresyviai nusiteikusių kaimynų nasruose.

1918 m. lapkričio 23 d. buvo išleistas pirmasis Lietuvos kariuomenės organizavimo įsakymas. Tėvynės ginti susirinko apie 10 000 savanorių. Pirmasis į savanorius užsirašė Kazys Škirpa, kurio vadovaujamas savanorių būrys 1919 m. sausio 1 dieną pirmą kartą Gedimino pilies bokšte iškėlė mūsų Trispalvę vėliavą. Savanoriai, rodydami didelį patriotizmą, apgynė Lietuvą, Vasario 16-osios idėjas.

1919 m. antroje pusėje buvo išvyta rusų bolševikų kariuomenė, gruodžio mėn. nugalėti ir bermontininkai. Kovose su rusais didvyrio mirtimi netoli Pašvitinio 1919 m. sausio 16 d. žuvo pirmasis Lietuvos partizanas Aleksandras Vainauskas. Šių metų rugsėjo mėn. turėtume pažymėti jo 125 –ąjį gimtadienį. Prie Kėdainių žuvo pirmasis Lietuvos kareivis Povilas Lukšys, ant Alytaus tilto žuvo pirmasis Lietuvos karininkas Antanas Juozapavičius. Kovose su lenkais prie Varėnos žuvo pirmasis lietuvių karo lakūnas Juozas Kumpis. Kaune, prie Metropolio, gindamas JAV misiją nuo bolševikuojančio vo-

kiečio kulkų žuvo pirmasis Lietuvos sargybinis, Kauno komendantūros kareivis Pranas Eimutis. Čia pat reiktų prisiminti ir narsiąją mūsų žvalgę Marcelę Kubiliūtę, kuriai pavyko išaiškinti Kaune 1919 m. veikusį lenkų pogrindį, turėjusį tikslą nuversti teisėtą Lietuvos vyriausybę, užgrobti valdžią ir palengvinti J. Pilsudskui Lietuvos prijungimą prie Lenkijos. Ši legendinė Lietuvos žvalgė, vienintelė Lietuvos moteris, apdovanota visais svarbiausiais Lietuvos ordiniais. Ji taip pat buvo aktyvi 1941 metų Birželio sukilimo dalyvė. Antrosios sovietinės okupacijos metais Marcelė Kubiliūtei, kaip ir daugeliui kitų Lietuvos patriotų, teko pereiti sovietinių lagerių tremties kelią.

Nepasisekus lenkų sąmokslui, 1920 m. bandyta tai padaryti karine jėga. Buvo užgropta mūsų sostinė Vilnius, grėsmingai artėta Kauno link. Lietuvių kariuomenei vadovauti iš Kauno atskubėjo vos kėlėsis iš ligos patalo generolas Silvestras Žukauskas, kuris stodamas į Lietuvos kariuomenę pareiškė: „Būsiu laimingas stoti į Lietuvos armiją, kad ir paprastu kareiviu, kada Tėvynė pareikalauja mano jėgų, ir su ginklu rankose stosiu ginti savo gimtąjį kraštą nuo priešų“. Tai nebuvo tik tušti žodžiai. Jo vadovaujama lietuvių kariuomenė prie Giedraičių bei Širvintų išsprendė paskutinį hamletišką klausimą. Čia nugalėta lenkų kariuomenė, klastingai įsiveržusi į mūsų kraštą. Buvo išsaugota jaunosios Lietuvos gyvybė. Amžina garbė žuvusiems už Tėvynės laisvę, už Vasario 16-osios idėjas.

Kovojant su lenkais, gražų pavyzdį parodė tuometiniai Steigiamojo Seimo nariai, sudarydami iš septynių narių vadinamą Mažąjį Seimą, vadovaujamą Aleksandro Stulginskio, o kiti, palikę savo kėdes, pasiaukojamai stojo į frontą ginti savo Tėvynės. Šioje kovoje su lenkais žuvo vienas iš jauniausių Steigiamojo Seimo narių – Lietuvos šaulių sąjungos narys ir ateitininkas Antanas Matulaitis. Tai turėtų prisiminti ir dabartinis Lietuvos Seimas.

Džiaugėmės prieš penkerius metus VDU profesoriaus Liudo Mažylio Vokietijos archyvuose surastu Vasario 16-osios Lietuvos Nepriklausomybės Akto originalu, surašytu signataro Jurgio Šaulio ranka.

Vasario 16-osios idėja buvo gyva per visą sovietinę okupaciją. Į ją rėmėsi visa rezistencinė veikla ir garsioji 1949 m. Lietuvos partizanų vadų pasirašyta Deklaracija, nusakiusi laisvos Lietuvos gyvavimo pulsą.

Sovietinės okupacijos metais Vasario 16-osios šventės proga ant geriausiai matomų vietų tai vienur, tai kitur sušvytėdavo drąsių Lietuvos patriotų Petro Plumpos, Algirdo Liorento, Algirdo Petrusėvičiaus, Šakių gimnazijos gimnazistų būrio ir kitų iškeltų mūsų tautinių vėliavų skleidžiama vilties Šviesa, akinusi sovietinę valdžią ir jos tarnus.

Mūsų pagrindinės jaunimo organizacijos būrelis Vasario 16-osios šventę švėsdavo susirinkęs Kauno Kated-

ros varpinės įsirengtoje patalpoje ar netoli Petro Vileišio tilto buvusiam Algimanto Mišeikio, Vandos ir Kazimiero Kalibatų bute. Platinome tautinės ir krikščioniškos krypties literatūrą, „LKB Kroniką“, rašydavome atsišaukimus, vienur kitur palikdavome mano tėtės pasiūtas Trispalves vėliavėles. Mokėmės nesuklastotos Lietuvos istorijos, rengėme pažintines ekskursijas po Lietuvą, lankėme istorinius paminklus, tvarkėme apleistus lietuvių karių kapus, skaitėme Tėvynės tema paskaitas ir kt. Pažymėtina, kad Algimantas Mišeikis tapo žinomu chorų dirigentu, aukštosios mokyklos docentu, o Kazimieras Kalibatas tapo iškilium folklorinių ansamblių organizatoriumi ir jų vadovu.

Kai kas dabar nori neigti mūsų tautinės valstybės kūrimo kryptį, neigti ir dr. Jono Basanavičiaus veiklą. Tačiau tikime, kad jokie pakampių šešėliai neįstengs užgožti ryškios dr. J. Basanavičiaus veiklos, Vasario 16-osios idėjos.

Kai kurie save aukštinantys ir apdovanojimus iš kitų valstybių gaunantys istorikai mūsų istoriją stengiasi įvardyti tik nuo unijinių su Lenkija laikų, teisinant pragaištingą polonizacijos antplūdį į mūsų kraštą, o kai kas žaisdami bajorystės gaivinimo žaidimą, gardžiuojasi restauruotų herbų saldžiais lenkiškais pavadinimais. Galėtų tuos pavadinimus nors išsiversti į lietuvių kalbą.

Susirūpinti verčia ryški mūsų tautiečių emigracija, kai kurių buvusių „autonomininkų“ vis ryškėjantys kės-lai sulenkinti nulietuvinant Vilnijos kraštą (tam tikslui stengiamasi panaudoti net „savą“ gyventojų surašymo metodą ir kitas priemones). Tarsi jiems pritariant, Lietuvos Seime ardomas lietuviškas raidynas, griaunama lietuviška abėcėlė, mūsų rašysena, siaurinama valstybinės kalbos vartojimo erdvė. Dėl savo egoistinių tikslų išduodama lietuvių kalba, ji naudojama kaip politinis įrankis, kaip politinių sandėrių ir mainų objektas, keliąs savo tautos orumo pažeminimo jausmą, dar didesnę visuomenės priešpriešą, tautinių mažumų nelygybę.

Galime pasidžiaugti, kad minint paskelbtus „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos“ metus, Laisvės premija, prisimenant ją anksčiau gavusius Kronikos pagrindinį redaktorių kardinolą Sigitą Tamkevičių, bebaimę seselę Nijolę Sadūnaitę ir Sergejų Kovaliovą, dabar buvo įteikta šio pogrindinio leidinio bendradarbiams – Eucharistinio Jėzaus seserų kongregacijos sesėms Elenai Šiuliauskaitei, Bernadetai Mališkaitei ir jėzuitui, Telšių vyskupui emeritui Jonui Borutai. Tik gaila, kad į šį sąrašą nebuvo įtraukti mūsų tautos atgimimo žinomi vėliavnešiai – kardinolas Vincentas Sladkevičius, monsinjoras Alfonsas Svarinskas, kunigas Algimantas Keina, slapta redagavęs „LKB Kronikos“ raštus humanitarinių mokslų daktaras – iškilusis kunigas, atgimus Lietuvai – Vatikano radijo lietuviškų laidų vedėjas, rašytojas ir vertėjas docentas Kazimieras Ambrasas.

(keliamo į 6 psl.)

Daug yra kraštų, bet gražiausia tu, Tėvyne

(atkelta iš 4 psl.)

Visi supranta ir užjaučia

Lagerio vyrai – tikri dainoriai. Kaip gražiai jie traukdavo lietuviškas dainas! Būdavo, sustoja prie tvoros ir uždainuoja. O moterys šypsos...

Šiandien dainų negirdėt. Šiandien Stasė liūdna. Jonas paprašė vyrų: „Jei gerbiame lietuvaites, šiandien nedainuokime. Lietuvoje mirė Stasytės tėvelis“. Ir niekas nedainuoja – visi supranta ir užjaučia. Vyrai negali perduoti užjaučiančio žodžio, bet Stasė jaučia, kad ją palaiko.

Ankstyvas ketvirtadienio rytas. Prie moterų barakų atvažiuoja sunkvežimiai. Prižiūrėtojos atrenka sveikesnes ir stipresnes moteris ir susodina į sunkvežimį. Moterys išlaipinamos prie uosto. Jame jau prisišvartavęs stovi didžiulis krovininis laivas. Jis pilnas anglių. Merginos nusirengia iki apatinių, kad dar labiau neišteptų rūbų („naujų“ uniformų siunta ateis dar negreitai) ir kimba į darbą. Anglis baigia iškrauti tik vėlai vakare. Po darbo visos šoka į ledinį vandenį apsiprausti ir dar šlapios rengiasi drabužius. Bet niekas neatvažiuoja jų paimti, teks laukti per naktį iki ryto. Po sunkaus darbo skrandis net maršus groja – taip norisi valgyti! Niekas čia neduos – gausi tik grįžus į lagerį. Tenka gultis ant tuščių čiužinių (jų turinį merginos jau seniai panaudojusios higieniniais tikslais) ir laukti ryto.

Nugali išdidumas

Iki Kalėdų liko dvi savaitės. Stasė vakarais dirba. Dirba pasislėpusi nuo prižiūrėtojų – jos darbas „neoficialus“. Mergina mezga pirštintys. Mezga ne virbalais, o adatomis. Jos miniatiūrinės, vos 2,5 cm dydžio! Tai bus kalėdinė dovana Joneliui. „Jei kada turės sūnelį, galės užmauti, kad nesušaltų“, – mintyse juokauja Stasė. Jonas labai džiaugėsi, kai anksčiau, gimimo dienos proga, gavo Stasės austą skirtuką knygai su jo inicialais. Tai buvo graži dovana, nes Jonas mėgsta skaityti. Stasė tikisi, kad ir pirštintytės mylimajam patiks.

Jonas labai darbštus. Lietuvoje jis baigė pedagoginį universitetą – geografiją ir piešimą. Taip pat dailės ir interjero dizaino mokslus – labai retas dalykas Tėvyne. Lageryje tai dažnai išeina į naudą, nes jam tenka lengvesni remonto darbai, kuriems

neretai dar ir vadovauja. Šiandien lagerio viršininkas liepia Jonui suremontuoti jo butą. Jonas pasiprašo pagalbos. Darbas nesunkus – tik palaikyti gipso juosteles. Todėl vaikinai pasako, kad šiam darbui tiktų ir moteris, ir lyg tarp kitko pamini, kad žino, jog moterų barakuose yra tokia darbštolė Stasė Nefaitė. Viršininkas sutinka. Moterų prižiūrėtoja iš barakų kviečia Nr. 3-462. Stasė, supratusi, kad liks su Jonu vienu du, atsako eiti. Merginą drasko prieštaringi jausmai: ji labai norėtų eiti, galbūt tai vienintelė galimybė jiems pabūti kartu, pasišnekėti, bet išdidumas neleidžia. Ką gi pagalvos kitos lagerio gyventojos, kaip jos žiūrės į Staselę, koku vardu ją minės? Ne... Stasei

apkalbų nereikia, ji tikrai niekur neis. Jonas liūdnas ir nusiminęs vienas remontuoja būstą...

Ar grįšiu Tėvynėn? – kasdien savęs klausiu.

Ar dar pamatysiu savuosius draugus?

Pravirksiu išvydus Tėvelius...

Lietuvišką kalbą Tėvynėj girdėsiu!

Ilgas kelias pas mylimąjį

1954 m. gegužė. Joną Ausmaną pasiekia žinia – numeris 3-534 paleidžiamas iš lagerio ir tremtį iki gyvos galvos tęs Karagandos srities Temir Tau mieste. Paskubomis vaikinai spėja parašyti Stasei laišką, kuriame įrašo būsimojo adresą. Jis visą laiką šventai tikėjo, kad laisvėje

jiedu su Stasyte bus kartu...

Po mažiau nei pusės metų, 1954 m. rudenį, Stasė Nefaitė taip pat gauna paleidimo raštą be teisės grįžti į Lietuvą. Stasė jau dabar galėtų palikti lagerį, bet nesileidžia išgabena. Ji rodo tik vieną adresą – Temir Tau. Pareigūnai jos vis klausia, ko ji ten taip veržiasi. Stasė meluoja: „Ten mano dėdė gyvena“. Po kelių tokių tvirtinimų Stasei pagaliau leidžiama išvykti į Karagandą. Tačiau iki jos Stasės dar laukia ilgas kelias. Reikia persėsti keliose stotelėse.

Štai pirmoji – iš įpratimo mergina eina paskui stotyje dirbančius kareivius (lageris išmokė paklusti uniformai). Stasė gal dar ilgai būtų blaškūsis, jei ne laimingo atsitiktinumo dėka sutiktas tėvelio draugas. Jam vienam mergina išdrįsta pasipasakoti, kur ir pas ką iš tiesų vyksta. Vyriškis palydi Staselę iki pat jos susitikimo su Jonu vietos. Nors lyja, ir Jonas tiksliai nežino, ar Stasė atvyks (laukė jau ne pirmą naktį), jis stovi čia, sutartoje vietoje...

Pora apsigyvena kartu. Pažįstamas kunigas juos sutuokia. Kokia laiminga diena abiem išimylėjėliams! Neilgai trukus Stasė susilaukia pirmagimio. Dirbti moteris negali, kūdikio vieno gi nepaliksi. Galima samdyti auklę, bet vienintelė, kurią pavyko surasti, reikalauja, kad vaikas būtų atnešamas į jos namus. O Temir Tau siaubingai šalta, baisingos pūgos, žmogus paeiti vos gali, kur dar kūdikį tampysi! Ne, Jonas šito neleidžia. Todėl Stasė šeimininkauja namie. Pragyventi sunku. Stasė, kaip ir lageryje, gyvena pusbadžiu, bet savo vyrams kas vakarą paruošia vakarienę. Kai grįžęs iš darbo Jonas kviečia Staselę prie stalo, ji nekaltai meluoja, kad jau du kartus valgė...

1960 m. vasaris. Jonas su žmona vikriai kraunasi daiktus, kuriuos užgyveno būdami Temir Tau. Atrieda traukinys. Vagonai nebe gyvuliniai, dabar jie kaip priklauso – keleiviniai. Visi be galo linksmi, nes traukinio bėgiai veda į Tėvynę Lietuvą! Grįžę Ausmanai apsigyvena Kaune ir susilaukia antrojo sūnaus.

O Staselė dar ir šiandien jaučia, kaip prieš pusę amžiaus, išlipusi Vilniuje, pratrūko visa siela: „O Lietuva, taip kvėpia! Taip kvėpia...“

Balchašiečių suvažiavime 1996 metais

VI forte prie kryžiaus Balchašo tremtiniams 1996 metais

Vasario 16-oji – mūsų stiprybės dvasia

(atkelta iš 5 psl.)

Sąmoninga tauta randa savo praeityje stiprumo, ji gyvena dabartimi ir kuria ateitį. Mes turime atsakyti „mažos tautos“ kompleksu, taip madingo mūsų dienose kai kurių veikėjų keliaklupsčiavimo ir saviplakos. Kai sueiname krūvon vienos idėjos vedami – mūsų pasidaro daug, tada galima ir didžius darbus nuveikti. Svarbu neištižti, nepasiduoti nuolat brukamom gariūniškos dvasios laikinam vilionėm, besaikio turtėjimo vergovei. Kartais Europos maskuote ir kritiško mąstymo dingstimi stengiamasi jauną žmogų atitraukti nuo

savo šaknų diegiant jam liberalaus kosmopolitinio mąstymo bei tautinio nihilizmo sampratą.

Daug Lietuva laukia iš mūsų jaunimo. Norėtume jame matyti daugiau idealizmo pavyzdžių. Čia turėtų svaresnį žodį tarti mokykla, patriotiškai nusiteikę mokytojai, tėvai. Turėtume jaunimo širdyse konstruoti sąmoningos tapatybės sampratą – savo tautos dvasinių vertybių įsisavinimą. Mokykla, turėdama valstybės pamatų stiprinimo tikslą, turėtų remtis jaunimo tautiškumo ugdymu, diegiant juose meilę savo kalbai, savo tėvynės istorijai, papročiams, gamtai, sa-

vo tautos dvasinei kultūrai. Prieškario mokykloje įdiegtos šios vertybės išugdė jaunimo širdyse patriotizmo jausmą, atsakomybę, ryžtą kovoti su mūsų krašto pavergėjais.

Šiandien daug kalbama apie pilietiškumą. Tačiau dažnai pamirštama ar nenorima suprasti, kad pilietiškumas išauga ir iš tautiškumo. Kaip pažymi etnologas profesorius Libertas Klimka, to siekti turėtume „kuriant efektyvius nacionalinio pasididžiavimo vaizdinius: žiniasklaidos ir meno priemonėmis aktualinant tautos istoriją, jos kūrybinius pasiekimus moksle ir mene, savitus etnokultūros papročius

ir tradicijas, sporto laimėjimus“.

Minėdami Vasario 16-ąją, šventinių vėliavų plazdesy dar kartą pabandykime savo širdies ir geranoriškų akių žvilgsniu pažvelgti į Vasario 16-osios nesuteptos istorijos gelmę, matant joje trykštančią mūsų stiprybės gyvybingąją dvasią, savo Tėvynės kuriamąją galią. Prisiminę mūsų tautos atgimimo žadintojo Bernardo Brazdžionio eilėrašį „Šaukiu aš tautą“, kartu su poetu tariame:

*Šaukiu lietuvį burtis prie lietuvio
Ir gyvą širdį prie gyvos širdies,
Kad tamsiame vidurnaktį nežuve,
Pakiltų rytmečiui gyventi ir žydet.*

Susitikimas su Sąjūdžio steigėju Ričardu Kešiu

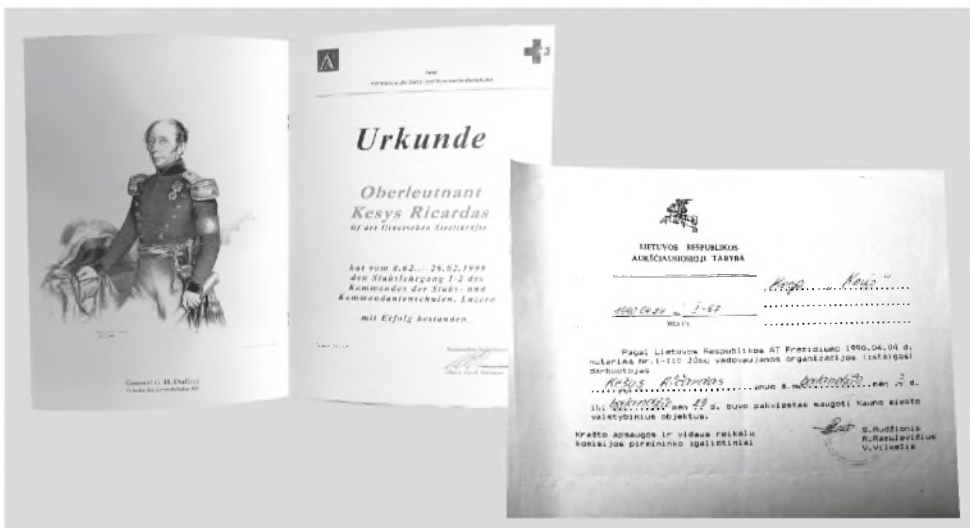
Vasario mėnesio pradžioje Kaune vyko susitikimas su Sąjūdžio grupės steigėju (1989 m.) Jūrų klube prie Kauno SDAALR (Savonoriška draugija armijai, aviacijai ir laivynui remti), Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos Kauno apskrities skyriaus nariu dim. kpt. Ričardu Kešiu.

Susitikimo metu buvo prisimintos akimirkos iš dim. kpt. R. Kešio tarnybos Lietuvos kariuomenėje 1990–2001 metais, giminytės saitai su Lietuvos valstybės kariniu veikėju, žvalgu ir diplomatu Jonu Budriu (iki 1922 m. Jonas Polovinskas (1889–1964), Sąjūdžio pilietinio da-

lyvavimo akcijos ir kiti dalykai.

Garbė Lietuvos kariuomenės savanoriams ir Nepriklausomybės gynėjams! Visada juos prisiminkime ir tinkamai pagerbkime!

Raimundas KAMINSKAS
Nuotraukos ir dokumentai iš Ričardo Kešio gyvenimo

Ongudajus

Rimantas PŪTVIS

Kapinės buvo už plytinės. Važiuojant pro šalį išėjo ten dirbantys lietuviai ir stovėdami palydėjo laidotuvių eiseną. Du vyrukai prisidėjo prie laidotuvių palydos ir ėjo iš paskos vežimo. Duobė jau buvo iškasta. Nuleidome į ją karstą. Senutė stovėjo kratydama savo rankas ir galvą. Kai supylėme paskutines žemes ir suformavome kapą, senutė persižegnojo ir pasakė: „Ačiū, vaikai, kad taip ir mane čia kartu paguldymėt, aš daugiau nieko ir nenoriu“.

Tėsinys. Pradžia Nr. 6 (1460)

Tačiau viskam ateina savas laikas, o kol kas, senutėle, sėsk į vežimą, ir vaikai tave parveš.

Aš nuvažiauvau iki arklidės ir iškinkiau Bėrį.

– Na, eik namo, užteks tau šiai dienai, – pasakė dėdė Fedia, pažiūrėjo į mane, ir jo žvilgsnyje mačiau tikrą užuojautą.

Neramiai tą naktį miegojau, sunkūs sapnai vis vargino, reikėjo tai į kalną statų važiuoti, tai į pakalnę leistis. Net mama pradėjo raminti mane, nes per miegus inkščiau. Tik į parytį įmigau stipriai.

Su Bėriu, galima sakyti, apsipratome. Ryte, kuomet reikėjo jį išsivest iš aptvaro, Bėris ausis priglaudęs išsišiepė, atrodė, ims ir suės. Bet senukas Fedia pamokė, kad reikia pilti jam su kamanom per galvą, tik į akį nepataikyt, na ir, dar pridėjus visareikšmį „matj“, Bėris, kad ir labai susiraukęs, leisdavosi uždėti kamanas, o toliau jau buvo viskas paprasčiau. Įsigudrinau iš vakaro pastatyti savo „tarataiką“ prie kelmo, ant jo atsistojęs galėjau pats ir lanką užkelti, ir ieną su keliu prilaikyti.

Tarp arklių buvo mažo ūgio juod-

keršė kumelaitė. Mačiau, kad jinai dar piktesnė už Bėrį, vieną kartą net pačiam Fediai griebė už rankos. Aišku, gavo smarkiai lupti ir buvo iškoliota. Bet mane tiesiog traukė prie jos. Ryte eidamas į aptvarą, atnešdavau gniūžtę žolės ne Bėriui, bet jai. Po kelinto rytmečio ji pati prieidavo prie manęs ieškodama žolės ir visiškai be agresijos. Aš ją paglostydavau, pakasydavau sprandą, ir abipusė simpatija ėmė peraugti į pasitikėjimą. Su ta kumelaite važinėjo vietinis pusbernis Goša. Per dieną jis, matyt, gerai prilupdavo, nes vakare kumelaitė grįždavo įkritusiais šonais ir visuomet piktai žiūrėdama į Gošą.

Sykį neiškentęs priėjau prie dėdės Fedios ir pasakiau jam: „Duok man su ta kumelaite dirbti“.

– Kokia kumelaite? – nesuprato Fedia.

– Nu ta, truputį balta, daugiau juoda, – nežinojau, kaip rusiškai pavadinti keršą arklį.

Fedia nusijuokė ir sako: „A, Paganuška, tai ji tave suės, matai, Goša vos susitvarko su ja, ir ant manęs puola“.

(keliamo į 8 psl.)

Skelbimas

Kovo 6 d. (sekmadienį) 15 val. Klaipėdos PKTS buveinės salėje (Liepų g. 3) įvyks Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos metinis ataskaitinis susirinkimas – konferencija.

Jeigu dėl kvorumo šis susirinkimas neįvyktų, pakartotinis susirinkimas su ta pačia darbotvarka ir toje pačioje vietoje vyktų kovo 20 d. 15 val.

Kviečiame aktyviai dalyvauti. Bus galima susimokėti nario mokestį. Įėjimas su apsauginėmis kaukėmis. Teirautis tel. (8 46) 493 476 ir 8 687 60 123.

Klaipėdos PKT sąjungos valdyba

Dėmesio!

Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto doktorantė Greta Paskociumaitė tyrinėja partizaninio karo istoriją. Partizanų, ryšininkų bei rėmėjų artimieji (brolių ar seserų vaikai ir anūakai, tiesioginių linijų vaikai ir anūakai) kviečiami pasidalyti savo prisiminimais apie šeimos likimą rezistencijos metais ir vėliau sovietmečiu. Bet kokie prisiminimų fragmentai ir liudijimai leistų bent iš dalies atkurti sudėtingą pokario kovų situaciją, skleidžiant žinią apie tautos istoriją jaunimo gretose ir akademinėi bendruomenei tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Kontaktai susisiekti: tel. 8 648 13 656, el. paštu – g.paskociumaite@gmail.com.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos Patriotinių leidinių knygynėlyje (Laisvės al. 39, Kaune) galite įsigyti knygų tremties ir rezistencijos tematika, naujausius „Tremtinio“ numerius.

Tremtinys ISSN 2029-509X
www.lpkts.lt

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365 AB „SEB“ bankas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas,
Tel. (8 37) 323 204, 8 667 39218
El. p. tremtinys.redakcija@gmail.com
El. p. lpkts@lpkts.lt

2 spaudos lankai. Tiražas 1150 egz.
Kaina 0,90 euro.

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų,
tremties ir tautos netekčių
atspindžiai“ remia
(2022 m. skirta 15000 eurų)

SPAUDOS
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Ongudajus

(atkelta iš 7 psl.)

– O manęs nepuls, – kietai atsakiau.

– Tai paimk kamanas ir uždėk jai, jeigu jau taip sakai.

Aš ramiausiai pasiemiau kamanas, iš pažasties ištraukiau žolės gniūžtę ir įėjau į arklių aptvarą. Paganuška pati priėjo prie manęs, gavo savo žolės gniūžtę ir ėmė ėsti. O aš kuo ramiausiai uždėjau kamanas jos nežabodamas, patapšnojau per sprandą, pakasiau po kartim ir išsivedžiau iš aptvaro. Visi nustebę žiūrėjo.

– Vot tau ir litovcas, o mes lupam gyvulį ir norim, kad nekastų. Imk savo Paganušką ir dirbk su ja, o jūs visi žiūrėkit, kaip reikia su gyvuliu elgtis, – pasakė Fedia ir patapšnojau man per petį.

Paganuška buvo žemo ūgio, galėjau ją pasikinkyti be pagalbinių priemonių. Tiesą pasakius, dar negalėjau visai pasitikėti ja, bet su kiekviena diena pasitikėjimas augo. Stengiausi neperkrauti vežimo ir per pietus navesdavau Paganušką kur prie geresnės žolės. Ant jos buvo patogu ir užšokti, nereikėjo prisivesti prie tvoros ar vežimo.

Sykį man Fedia liepė nuvaryti visus arklius į ganyklą. Aš užšokau ant Paganuškos. Ji pasileido savo keistąja eiseną, aš dairausi, ar koks arklys nenuėjo į šalį. Net nesupratau, kaip išėjo – matyt, pamečiau kumelaitės keistos eisenos taktą ir paprasčiausiai nudribau žemėn. Paganuška pajuto, kad nuo jos nugaros nusirito raitelis, sustojo ir dairosi. Aš greitai pašokau ir įsirangiau į raiteliui priklausančią vietą. Paganuška be jokio raginimo toliau pasileido savo keistąja eiseną pirmyn.

Vieną gražią dieną buvo įsakyta perduoti dalį arklių kažkokiam ūkiui, pakliuvo ir Paganuška į tą skaičių. Sumažėjo darbo, ir man pasakė, kad galiu eiti namo, kai reiks, pašauks. Dėl to darbo tiek jau to, bet Paganuškos buvo gaila, juk ji tokia maža, tam ūkyje ją tikriausiai nukankins.

Kažkas sužinojo, kad prokuroro žmona ieško berniukų pripjauti žiemai malkų. Po trumpų pasitarimų Napalys, Vytukas ir aš prisistatėm pas prokuroro žmoną. Net nejauku buvo įeiti į jos butą. Kambarys atrodė visai padorus, labiausiai į akis krito dažytos grindys ir didelė išbaltinta krosnis. Sienos, iškljuotos popieriais, kai kur laikraščiais, tokio įspūdžio nepadarė. Ant sienos kabėjo lėkštės pavidalo radijas („govorilka“) ir šnekėjo. Šalia radijo kabėjo laikrodžio kyšanti grandinė su kankorėžiu apačioje. Pasirodo, kankorėžio svorio traukiama grandinė ir priverčia judėti laikrodžio sraigtelius.

Prokuroro žmona pasirodė visai paprasta moteris. Vyras fronte, o ji su dviem mažais vaikais čia sukasi. Sakė, kad gaus arklių iš prokuratūros, kai reikės malkas parvežti. Bet prieš tai dar reikėjo jas supjauti kaladėmis, kad galima būtų įridinti į vežimą. Pažadėjo rytmečiais mus pamaitinti, o baigus darbą dar kiek kruopų duoti. Sutartą dieną visi susirinkome, ir šei-

mininkė davė balintos „zacirūchos“, visai puikaus dalyko. Viskas gerai, tik žodis „prokuroras“ nemaloniai veikė, sukeldamas baimę, nors šeiminkė visai paprasta, gal net maloni.

Nuėjus į kalnus, šeiminkė parodė, kuriuos medžius reikia pjauti, ir pati išėjo namo. Iš karto net baisu pasidarė. Medžiai stori, maumedžiai, tiesa, nelabai šakoti. Napalys, vyriausias, ir Lietuvoje buvo matęs, kaip reikia nuleisti medžius nuo kelmo. Čia medžiai augo gana stačioje įkalnėje, sunku buvo nustatyti, į kurią pusę medis virs. Išsirinkome kiek plonesnį medį ir visi nutarėme, kad griūti turėtų į pakalnę. Užpjovėme iš tos pusės, paskui dar kirviu užkirtome ir pradėjome pjauti nuo kalno pusės.

Maumedis labai sakingas, pjūklas apsivelia ir sunku jį ištraukti. Gerai, kad šeiminkė įdavė virdulį su vandeniu, ant pjūklo užpilti, tai daug lengviau traukti. Pagaliau medis pradėjo tratėti, įpjova darėsi vis platesnė, ir kamienas pradėjo svirti vis smarkiau, kol pagaliau su didžiausiu trenksmu išsitiesė ant žalios pievos.

– Aš sakiau, kad grius į pakalnę, – išdidžiai pareiškė Napalys.

Džiaugėmės visi trys. Dabar reikėjo nugenėti šakas ir supjaustyti trinkomis. Napalys čia buvo neginčytinas autoritetas ir vadovavo visiems darbams. Bet štai po dviejų dienų Napalys pareiškė, kad susirado kitą, geresnį darbą. Mudu su Vytuku nusiminėm, bet darbo nemetėme, jau pajutome, kad šio to esame ir patys verti.

Vieną dieną mudu kaip visuomet išėjom į darbą. Saulė švietė, kalnuose daug smagiau nei slėnyje, ten ne taip kepina, o dažnai pratraukia gairus vėjelis, visur žalia, pievose daug įvairių žiedų. Gražu. Tik štai tas gairusis vėjelis pradėjo stiprėti, perėjo keli stiprūs gūsiai. Netrukus juodi debesys užtraukė dangų nuo rytų pusės. Tolumoje pasigirdo perkūnijos dudenimas. Griaustinis darėsi vis garsesnis, tuoj ir pirmieji stambūs lietaus lašai pabiro. Vėjo gūsiai vis stipriau pradėjo siautėti medžių viršūnėse. Juodi debesys labai greitai slinko, vis keisdami savo konfigūraciją. Prapliupo liūtis. Dabar perkūnija dundėjo tiesiog išvien, matyt, aidas atsimušė į gretimų kalnų viršūnes ir susiliedavo su naujomis griaustinio bangomis. Sutemo, tik blyksėjo žaibai, atrodė, visi kalnai dundėjo. Ola negili, bet vis tiek apsaugo nuo baisaus lietaus. Tik baisu buvo neapsakomai.

Vytukas pradėjo žegnotis ir kartojo: „Dieve, pasigailėk mūsų, Dieve, pasigailėk mūsų“.

– Perkūnas ilgai buvo žemaičių Dievas, o aš žemaitis, tai manęs neužmuš, o tu greta manęs irgi išliksi gyvas, – bandau raminti Vytuką.

– Gal ir taip, bet vis tiek labai baisu.

Staigiai užėjusi audra staiga ir baigėsi, pasigirdo pirmieji nedrašūs paukštelių čipsėjimai. Prašvito saulė ir ėmė džiiovinti įmirkusią žemę ir visa, kas ant jos, taigi ir mūsų per-

mirkusius marškinėlius.

Kuomet visos kaladės buvo paruoštos, nuridenom jas kuo žemiau, kad nereikėtų arklio į kalną varyti. Šeiminkė gavo arklių su vežimu iš prokuratūros, ir mes turėjome suvežti medieną į jos kiemą. Vežimas buvo keturių ratų, bet ganėtinai aukštas, su platforma. Užridenti kalades buvo ganėtinai sunku, bet mudu su Vytuku jau pajutome, kad galime, ir per kelias dienas kaladės atsirado kieme. Dabar darbas jau buvo namuose, tai žymiai lengviau. Kai viską pabaigėme, šeiminkė ištaisė vakarienę ir dar įpylė žadėtų kruopų, ir mudu patenkinti grįžome namo.

Netoli Ongudajaus buvo tarybinis ūkis „Tenga“, jame gyveno daug lietuvių. Iš „Tengos“ kai kada atveždavo į ligoninę, dažniausiai vaikų. Bet ką gali padėti susirgus ligoninė be vaistų? Paprastai ligonius atveždavo jau visai silpnus, ir vargu ar bent vienas iš jų grįžo namo pasveikęs. O už ligoninės pakilus tuo pačiu slėniu kiek aukščiau buvo miesto kapinaitės, kuriose vis iškildavo naujų lietuviškų kryželių. Kas nors iš lietuvių sužinodavo, kad atvežė kažką iš mūsiškių, tai lankydavo, šį tą nunešdavo. Dažniausiai atveždavo vaikus. Ir šį kartą atvežė motiną su mažu gal ketverių metų berniuku. Motina jau vieną vyresnį sūnelį buvo palaidojusi, iš paskutiniųjų stengėsi išgelbėti jaunesnį. Bet jai likimas neparodė jokio gailėsčio. Liko tik atlikti paskutinę pareigą – palaidoti.

Niekas negali išeiti iš darbo, o mudu su Vytuku buvome laisvi.

– Vaikai, nueikit į ligoninę, padėsit palaidoti mažą berniuką, čia yra sukaltas karstelis, užsidėję ant vežimo ir nuvešit, juk jūs jau dideli, – pasakė kažkuri iš moterų.

Dideli, tai dideli, reiškia, reikia eiti. Susiradome ligoninę. Nedrašiai pasibeldėme į pirmas duris ir paklausėme kažkokios moteriškės, kur rasti lietuvę su mirusiu berniuku.

– A, litovka v etoj komnate, – skubėdama atsakė užklaustoji.

Atidariau duris. Mažame kambaryje lyg stalas ar platus suolas. Ant jo gulėjo berniukas, ant akių jam uždėti skudurėliai, visas kūnelis pridengtas sena paklode. Baltas veidukas be jokios išraiškos. Atsirėmusi į sieną rymojo moteriškė, aišku, motina. Jos žvilgsnis buvo šaltas ir jau abejingas.

– Tai mes atėjom, – nedrašiai prisistačiau.

– O ar jūs, vaikai, įkelsit į karstą?

– Įkelsim, – jau tvirčiau pasakiau.

Tada jau ryžtingai nuėmiau nuo akių skudurėlius, įdėjome mažą sulysusį kūnelį į karstą ir užkėlėme atgal ant suolo. Priėjo motina, pataisė suglamžytus drabužėlius ir drebančiu balsu pasakė: „Neškit, vaikai, jei galite“. Ir pati svirduliuodama išėjo pro duris.

Užvožėme dangtį ir išnešėme karstėlį į lauką, ten stovėjo mūsų dviejų ratų vežimukas. Mudu traukėme savo vežimėlį, motina ėjo iš paskos. Duobė buvo negili, nesunkiai įleidome karstėlį ir pradėjome ant jo pilti žemes, įstatėme kryželį, ir kapas buvo sutvarkytas...

– Ačiū, vaikai, jums, – silpnu balsu pasakė motina.

– Mes dar nubėgsim į pievą, gėlių turėtume rasti, – pasakė Vytukas.

– Gerai, atneškit, – silpnu balsu atsakė motina ir svirduliuodama nuėjo miestelio link.

Ir mudu su Vytuku pasiėmę vežimą nuvažiavome namo.

(Bus daugiau)

Naujos knygos

Ką papasakočiau tėčiui

Naujoje Aurelijaus Noruševičiaus knygoje „Ką papasakočiau Tėčiui“ pasakojama apie jauną jūreivį – Lietuvos partizaną. Laimės valandos Laisvoje Lietuvoje jam baigėsi, kai Hitlerio rudiųjų nacionalsocialistai iš Klaipešos ištrėmė visus, nenorėjusius tapti vokiečiais. Tremtiniai atsikūrė Raseinių rajono Viduklės valsčiuje, Numgalių kaime. Visi penki sūnūs ir dukra įsijungė į kovą su Stalino raudonųjų pakalikų primesta okupacija.

Skirtingi jaunuolių likimai, ištremiti tėvai, našlaičių daliai pasmerkti vaikai, tardymai ir kalėjimai... Autorius įveda į partizanų gyvenimą, santykius su kaimo rėmėjais ir okupantų pakalikais. Per išdavystes, netektis, skausmą, prisitaikymą, mokymąsi, pogrindį, rezistenciją atkeliaujame į šias dienas, į dabartines mūsų problemas...

Knygą autorius dovanos visiems Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos miestų ir rajonų filialams.

Netrukus knyga pasirodys knyguose. Pirmieji knygos pristatymai ir susitikimai su autoriumi numatyti: **vasario 25 d. 15 val.** Raseinių Marcellijaus Martinaičio bibliotekoje ir **kovo 3 d. 17 val.** Šilutės Fridricho Bajoraičio bibliotekoje.

Maloniai kviečiame dalyvauti.

„Tremtinio“ inf.